

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЯ» ЯК ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: запропоновано аналіз поняття «інновація» для розуміння сутності інноваційного розвитку підприємства.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми. Головним фактором функціонування ринку є конкуренція з боку нової продукції або виробників, що використовують сучасні технології. Тому інноваційний розвиток стає важливою складовою стратегії розвитку підприємства.

Дослідження основної понятійної категорії «інноваційний розвиток підприємства» потребує визначення сутнісної характеристики похідного поняття «інноваційний» від поняття «інновація».

Аналіз останніх досліджень. Треба зазначити, що з моменту введення Й. Шумпетером поняття «інновація» («Теорія економічного розвитку», 1912) увага науковців до цього питання постійно зростала і, на сьогоднішній день, набула сутнісного розуміння залежно від об'єкту та предмету свого дослідження.

Класичну школу дослідження інновацій представляють такі вчені, як Лапін В.Н., Брайн Б.Т., Друкер П.Ф., Ф. Валета, Е.М. Портер, Пригожин А.І., Б.Санто, Б.Твісс, П.Уайт, М.Хучек, Й.Шумпетер [1, с.82].

Мета статті полягає у дослідженні сутнісного розуміння поняття «інновація» серед сучасних економістів-дослідників.

Виклад основного матеріалу. Проведений аналіз різноманітних визначень науковців-класиків щодо поняття «інновація», показав, що «класичні варіанти» тлумачення досліджуваного поняття не можуть в повній мірі пояснити цього явища, враховуючи динамічні зміни в розвитку економічного середовища. Так, «можна виділити два підходи до визначення інновацій ... Згідно з першим інновація ототожнюється з новою технікою, технологією, промисловим виробництвом...». З позиції другого підходу «інновації розглядаються як прибуткове використання ідей, винаходів у вигляді нових продуктів, послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного характеру. Тобто, ця категорія властива інтелектуальній та виробничій практиці людини і являє собою діяльність, у процесі якої: формуються явища і нові продукти, послуги, які комерціалізуються в господарську діяльність; удосконалюються вже створені людиною об'єкти матеріальної сфери; розробляються методи, засоби, форми організаційного, економічного, соціального та юридичного характеру» [2, С. 15].

Таким чином, науковці класичної школи розглядають інновацію як комплексний процес покращення техніко-виробничої сфери господарства з позиції засобу досягнення результату, а не самого процесу.

У працях сучасних науковців також не спостерігається єдиного погляду на поняття «інновація».

І. Балабанов розкриває поняття «інновація» як матеріалізований результат, що одержаний від вкладення капіталу в нову техніку або технологію, в нові форми організації виробництва праці, обслуговування та управління, включаючи нові форми контролю, обліку, методів планування, аналізу та інші [3, С. 4].

Ю. Морозов визначає інновацію в широкому розумінні як прибуткове використання новацій у вигляді нових технологій, видів продукції і послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного чи іншого характеру [4, С. 6].

Р. Фатхутдінов розуміє під інновацією кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкту управління і одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту [5, С. 45].

Серед українських вчених, які займаються проблемами інноваційної діяльності, також зроблено багато вдалих спроб у визначенні поняття «інновація». Так, на думку В. Гринькова, інновація – це використання в тій або іншій сфері суспільної діяльності (виробництві, економічних, правових, соціальних відносинах, науці, культурі, освіті та ін.) результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок, спрямованих на вдосконалення соціально-економічної діяльності [6, С. 509].

Суть інновацій, як вважає В.Паламарчук, полягає у створенні нового продукту діяльності людини, що має суспільну значущість та узагальнено характеризується двома ознаками: перетворенням явищ, речей, процесів або інших образів; новизною, оригінальністю продукту діяльності.

П. Микитюк подає тлумачення інновації як «інструменту впливу на соціально-економічний процес розвитку суспільства» [7].

При вивченні предмету державного регулювання економіки інновація розглядається як кінцевий результат впровадження досягнень НТП з метою отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого ефекту. Інновації втілюються у вигляді нових технологій, видів продукції, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного та іншого характеру [8, С. 169].

Закон України «Про інноваційну діяльність» подає поняття «інновації» як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [9].

Узагальнення різнобічних підходів до сутнісного розуміння поняття «інновація» як в середовищі науковців-класиків, так і серед сучасних економістів-дослідників, дає можливість виділити, насамперед, подвійний характер визначення цього явища, а саме результативний і процесуальний.

Отже, інновація як результат – це вид діяльності або матеріальний об'єкт, для якого характерні такі властивості:

- наукова та практична новизна у вигляді прогресивного результату, яка раніше не застосовувалась у системі;
- орієнтація на прикладний характер одержаного результату;
- комерціалізація нового продукту, вихід на ринок та одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту.

Інновація як процес – це виникнення і розробка, адаптація та використання нового результату. В цьому аспекті сутність інновацій має проявлятися у таких властивостях:

- комплексний характер процесу інновації, який об'єднує в собі ознаки дослідження, виробництва, реалізації та бізнесу;
- тривалість, оскільки інновація являє собою довготерміновий процес, пов'язаний з невизначеністю та відсутністю чіткого уявлення про шляхи досягнення цілей;
- високий рівень ризику і низька можливість передбачених кінцевих результатів [10, С. 91].

Висновки: з огляду на виявлені властивості інновації, через визначення змісту процесуальності та результативності цього явища, на сучасному етапі розвитку діяльності підприємства інновація в основі своєї реалізації може розглядатися лише як система взаємообумовлених компонентів, які взаємодоповнюють один одного та мають зворотній зв'язок між собою.

Література.

1. Глухова С. Сучасні підходи до визначення сутності інновацій / С. Глухова // Економічний аналіз. – 2008. – № 3 (19). – С. 82 – 84.
2. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
3. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / И.Т. Балабанов – СПб: Питер, 2001. – 304 с.
4. Морозов Ю. Инновационный менеджмент / Ю.Морозов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 446 с.
5. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: учебник / Р.А. Фатхутдинов. – СПб.: Питер, 2003. – 400 с.
6. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / За ред. З.С.Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 768 с.
7. Гладка Т.І. Інноваційний розвиток освіти як об'єкт державного управління / Т.І. Гладка // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – №4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=130>.
8. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
9. Закон України «Про інноваційну діяльність» N 40-IV від 4 липня 2002 року // Урядовий кур'єр від 07.08.2002 – № 143 (із змінами та доповненнями).

10. Данилишин Б.М. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи // Під заг. ред. члена-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – Ніжин: ТОВ «Видавництво» Аспект-Поліграф», 2007. – 308 с.